

УДК 349.42

Правове становище фермерського господарства в Україні

Грабовецький О.І.¹, Хуторна С.В.², Ікальчик Н.М.³

¹ старший викладач, ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний коледж", м. Ніжин;

² викладач, ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний інститут", м. Ніжин;

³ студентка, ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний коледж", м. Ніжин

Анотація: В даній статті розглянуті конституційні норми щодо підприємств (стаття 42) які мають важливе значення для визначення правового становища фермерського господарства. Адже, фермерство є одним з найяскравіших проявів аграрної підприємницької діяльності, і вона згідно з Конституцією, повинна бути під державним захистом (якого дуже потребує).

Ключові слова: фермерське господарство, закон, земля, Конституція

Аналіз останніх досліджень та публікацій: Питання щодо правового становища фермерського господарства, є доволі актуальними на сьогоднішній день.

Дослідженнями правового становища фермерського господарства й окремих аспектів його діяльності займаються в Україні В.І. Семчик, Н.І. Титова, О.О. Погрібний, Н.М. Оніщенко, Т.П. Проценко, М.С. Долинська, М.В. Шульга, В.П. Жушман, П.Ф. Кулинич, В.Ю. Уркевич та інші представники науки аграрного права.

Мета дослідження: вивчення основних етапів розвитку правового регулювання фермерських господарств в Україні і формулювання пропозицій із вдосконалення чинного українського законодавства про фермерство.

Виклад основного матеріалу. Фермерське господарство — одна з перспективних організаційно-правових форм ведення сільського господарства, яка сприяє самостійності й зацікавленості виробника в кінцевих результатах роботи. Існування фермерства в Україні пов'язане передусім із виникненням інституту приватної власності на землю, а відповідно — зі зміною юридичної природи майнових відносин на селі. Тобто воно стосується найважливіших положень аграрної реформи в Україні й формує нового та перспективного суб'єкта аграрно-правових відносин.

Закон України від 19 червня 2003 р. "Про фермерське господарство" дає визначення поняття "фермерське господарство". Згідно зі ст. 1 цього закону, фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення фермерського господарства. Фермерське господарство є юридичною особою. Воно може бути створене одним або кількома громадянами України, які є родичами або членами сім'ї [1].

Фермерське господарство має своє найменування, печатку та штамп і діє на основі Статуту. У Статуті зазначаються найменування господарства, його місцезнаходження, адреса, предмет і мета діяльності, порядок формування майна (складеного капіталу), органи управління, порядок прийняття ними рішень, порядок вступу до господарства та виходу з нього та інші положення, що не суперечать чинному законодавству.

Право на створення фермерського господарства має кожний дієздатний громадянин України, який досяг 18-річного віку, виявив відповідне бажання, має документи, що підтверджують його здатність займатися сільським господарством, і витримав професійний відбір. Першочергове право на створення такого господарства надається громадянам, які проживають в сільській місцевості, мають відповідну кваліфікацію або досвід роботи в сільському господарстві.

Закон же України «Про пріоритетність соціального розвитку села». Важливе значення для правової регламентації відносин у фермерському господарстві має Закон України від 7 лютого 1991 року «Про власність». Закон України «Про підприємництво», закони України про банкрутство, податки, пенсійне забезпечення тощо.

Набуття частиною земель товарного характеру (у зв'язку з виникненням інституту приватної власності на землі) створює підстави для регламентації їх правового режиму цивільним (а не лише земельним) законодавством. Проте, землі не є майном у типово цивілістичному аспекті: вони не створюються працею людини, не мають бухгалтерської балансової вартості (хоч мають унікальну економічну і екологічну цінність), а тому Цивільний кодекс мав би виділити їх правовий режим у відокремлений від типового майна розділ (підрозділ). Цінність земель сільськогосподарського призначення зумовлює необхідність встановлення в цивільному,

земельному та екологічному законодавстві спеціального правового режиму використання та охорони цих земель (навіть з певним обмеженням правомочностей власника в інтересах суспільства) [2].

У другій групі (галузевого) законодавства домінуючу роль для фермерського господарства має земельне законодавство. Саме воно створює безпосередні правові умови для створення фермерського господарства і для його функціонування як землевикористувача. Тому особливе значення тут відіграє Земельний кодекс України 25 жовтня 2001 р. В якому зазначено право приватної власності громадян України на землю, перш за все говорить про те, що це їх право може бути реалізовано для створення фермерського господарства. Порівняно з іншими суб'єктами земельних відносин ЗК України найбільш детально регламентує ці відносини саме щодо фермерського господарства. Ст. 50-55 регулюють умови і порядок надання земель, розміри земельних ділянок для фермерського господарства, інші земельні питання щодо них. Цим підкреслюється значення фермерства в умовах реформування земельних відносин.

Після відведення земельної ділянки в натурі (на місцевості), отримання Державного акту на право власності на землю або укладення договору оренди земельної ділянки й державної реєстрації фермерське господарство одержує печатку зі своїм найменуванням і адресою, відкриває поточні та вкладні (депозитні) рахунки в установах банку і вступає у відносини з підприємствами, установами та організаціями, визнається органами державної влади та органами місцевого самоврядування як самостійний товаровиробник, плануючи економічний і соціальний розвиток регіону.

Відповідно до ст. 35 Закону України "Про фермерське господарство" діяльність фермерського господарства припиняється в разі: реорганізації; ліквідації; визнання фермерського господарства неплатоспроможним (банкрутом); якщо не залишається жодного члена фермерського господарства або спадкоємця, який бажає продовжити діяльність господарства.

У разі припинення діяльності фермерського господарства до закінчення терміну надання господарству податкових пільг господарство сплачує до бюджету за весь період своєї діяльності суму податку, обчислену в розмірі, встановленому для фермерського господарства, крім випадків, коли не лишається жодного члена фермерського господарства або спадкоємця, який бажає продовжити діяльність господарства, а також у разі викупу земельної ділянки для

суспільних потреб чи примусового відчуження її з мотивів суспільної необхідності [3].

Висновок: Підсумовуючи проведені дослідження, можна зазначити, що правовий статус фермерського господарства, уперше закріплений у 1991 р. коригували з кожною новою редакцією Закону України «Про фермерське господарство» – від 22 червня 1993 р. і від 19 червня 2003 р. Найсуттєвіших змін зазнав правовий режим земель і майна у фермерському господарстві, ліберальнішими стали норми щодо участі найманих фермерських працівників, а також спростився порядок створення фермерського господарства як юридичної особи.

Сьогодні фермерське господарство – це юридична особа, суб'єкт підприємницької діяльності, сільськогосподарське підприємство з відокремленим майном, власною або орендованою земельною ділянкою, створене родинно-сімейним об'єднанням громадян України з правом вільного найму робочої сили.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 29.
2. Аграрне законодавство України Підручник / За ред. В.І. Семчика - К., 2005
3. Фермерство в Україні: основні правові засади Підручник / За ред. Титова Н. І. - Львів, 1998.-с. 78..

Аннотація: В даній статті розглянуті конституційні норми про підприємництво (стаття 42), які мають важливе значення для визначення правового положення фермерського господарства. Адже фермерство є одним з найяскравіших проявів аграрної підприємницької діяльності, і вона згідно Конституції, повинна бути під державною захистом (в якій дуже потребує).

Ключові слова: фермерське господарство, закон, земля, Конституція

Annotation: In this article constitutional norms concerning entrepreneurship are considered (Article 42) which are important for determining the legal status of a farm. After all, farming is one of the most striking manifestations of agrarian entrepreneurial activity, and according to the Constitution, it should be under state protection (which is in great need).

Key words: farm, law, land, the constitution

© Грабовецький О.І., Ікальчик Н.М., 2018